

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ МИЛИСАВЉЕВИЋ против СРБИЈЕ

(Представка број 50123/06)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

4. април 2017. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима изнетим у члану 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Милисављевић против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа у саставу:

Helena Jäderblom, *председник,*

Branko Lubarda,

Luis López Guerra,

Helen Keller,

Dmitry Dedov,

Alena Poláčková,

Georgios A. Serghides, *судије,*

и Fatoş Ağaсі, *заменик секретара Одељења,*

После већања на затвореном заседању 14. марта 2017. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 50123/06) против Републике Србије коју је Суду поднела према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“) држављанка Србије, госпођа Љиљана Милисављевић (у даљем тексту: „Подноситељка представке“), 13. децембра 2006. године.

2. Подносиоцу представке заступао је господин С. Lister, адвокат из Лондона. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен тадашњи заступник, господин С. Царић.

3. Подносиољка представке тврдила је да је њеном осудом за увреду након објављивања новинског чланка који је написала повређено њено право на слободу изражавања.

4. Представка је 21. септембра 2010. године прослеђена Влади.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносиољка представке, госпођа Љиљана Милисављевић, је српска држављанка рођена 1966. године, а живи у Београду.

6. Подносиољка представке била је новинарка запослена у „Политици“, највећим дневним новинама у Србији. У септембру 2003. године уређивачки одбор ју је замолио да напише чланак о госпођи Наташи Кандић.

7. Госпођа Наташа Кандић је српска активисткиња у области људских права позната по својим активностима у истраживању кривичних дела извршених за време оружаних сукоба у бившој Југославији, укључујући и она кривична дела која су извршиле српске регуларне и нерегуларне снаге. Она је, такође, призната као један од најгласнијих присталица за пуну сарадњу југословенских, а касније и српских органа са Међународним кривичним судом за бившу Југославију (у даљем тексту: „МКСБЈ“).

8. У време битно за овај предмет, између 40% и 64% српског становништва сматрало је да је МКСБЈ велика претња за сигурност Републике Србије.¹ Неких 54% становништва било је против сарадње са МКСБЈ, која би укључивала хапшења и пребацивања осумњичених Срба у ову установу.² Оцена сарадње Србије са МКСБЈ у 2003. години била је да је она „ни потпуна, ни проактивна“.³ На ниво сарадње даље је неповољно утицало убиство премијера Србије др Зорана Ђинђића у марту 2003. године, главне политичке фигуре отворене за потпуну сарадњу са МКСБЈ.⁴ И сама госпођа Кандић била је нападана од стране значајног дела српске политичке елите и широке јавности. Због тога је она била умешана у неколико инцидената.

9. Чланак подносиоцке представке о госпођи Кандић појавио се у „Политици“ 7. септембра 2003. године. Интегрални превод спорног чланка, под насловом „Хашки истражитељ“ гласи како следи:

„Чак ме је и син оптужио да штитим све осим Срба“, каже директорка Фонда за хуманитарно право.

Госпођа Наташа Кандић, оснивач и извршни директор Центра за хуманитарно право за Србију, Црну Гору и Косово и Метохију, невладине организације која има за циљ промоцију људских права за мањине, протекле недеље поново се бранила „од навале српског патриотизма“.

Приликом обележавања Међународног дана несталих, на скупу удружења породица несталих и убијених на Косову и Метохији, организованом у центру Београда, након краће расправе ошамарила је једног учесника. Након овог инцидента, београдска полиција је против ње поднела захтев за покретање прекршајног поступка, а Удружење породица несталих тужбу, за захтевом да због увреде породицама киднапованих и убијених исплати 30.000.000 динара (РСД).

¹ Види: „Јавно мњење у Србији – Ставови према Хашком трибуналу, Београдски центар за људска права, CMRI, јул 2003, стр. 11, доступно на српском на <http://www.bgcentar.org.rs/istravanje-javnog-mnenja/stavovi-prema-ratnim-zlocinima-haskom-tribunalu-domacem-pravosu-du-za-ratne-zlocine/>.

² *Ibid*, стр. 22.

³ *Извештај Међународног суда за кажњавање лица одговорних за озбиљне повреде међународног хуманитарног права извршене на територији бивше Југославије од 1991. године*, УН док. S/2003/829, стр. 53.

⁴ *Ibid*.

Недавно су наши медији пренели и вест да је овом „познатом заговорнику људских права и демократских реформи у Србији“ 9. августа на свечаном ручку уручена годишња награда Правне иницијативе за Централну Европу и Евроазију (CEELI) Америчког удружења правника. Досадашњи добитници ове награде били су Петар Стојанов из Бугарске, Емил Константинеску из Румуније, Вацлав Хавел из Републике Чешке, Стјепан Месић из Хрватске ...

Такође је објављено да је почетком маја амерички магазин „*Time*“ објавио листу од 36 личности које је назвао европским херојима, међу којима се нашла и Наташа Кандић.

Српски борац за истину о ратним злочинима, усамљени глас разума у Србији или Соросшев најамник, на којег су се позивали сви протерани шпијуни из ФРЈ⁵, до сада је добила многа признања, укључујући и награду „Хјуман Рајтс воча“, али јој ниједно до сада није додељено у Србији.

Наташа Кандић изазива бурне реакције где год да се појави. И док је на западу хвале и величају, у Србији о њој говоре са презиром, оптужујући је да води анти-српску политику. Највише јој се замера што се никада није бавила злочинима који су почињени над Србима, већ је искључиво откривала оне које су Срби починили над другим народима.

Иако је називају вештицом и проститутком и стално јој прете (ове године је морала да откаже и појављивање на једној домаћој телевизији због претње да је у студију постављена бомба), она каже: „То једноставно иде уз овај посао. Не мислим да мрзе мене, већ моју поруку“.

Ипак, једном се јавно пожалила: „Чак ме је и син оптужио да штитим све осим Срба“. Иако га је, каже, касније чула како брани њену бригу за слабе.

Наташа Кандић рођена је у Тополи 1946. године, од оца Радослава и мајке Вере. На студијама у Великој Британији била је 1966. године, да би се потом вратила и уписала на Филозофски факултет Универзитета у Београду. Била је учесник студентских демонстрација 1968. године. Седамдесетих добија посао у београдској општини Палилула.

Затим је радила у градском синдикату. Средином 1990. године одлази у Центар за антиратну акцију, на место техничког секретара, али га убрзо напушта због сукоба са госпођом Весном Пешић⁶. Почетком 1993. године са групом истомишљеника основала је Фонд за хуманитарно право.

Годину дана касније, на позив Цери Лабер, извршног директора Хелсинки воча, одлази у Њујорк. После разговора са челним људима Хашког трибунала⁷, Фонд за хуманитарно право почиње да се усмерава на такозване српске злочине над Муслиманима у Босни и Херцеговини, као и повреде и угрожавања муслиманске и хрватске мањине у СРЈ. На тај начин ова организација добија

⁵ Савезна Република Југославија формирана је 1992. године од две бивше републике СФРЈ, наиме Србије и Црне Горе. Она је 2003. године постала Државна Заједница Србија и Црна Гора. Након проглашења независности Црне Горе, наследила ју је Србија 2006. године.

⁶ Госпођа Весна Пешић је још један истакнути активиста људских права и посланик у Скупштини.

⁷ Међународни кривични суд за бившу Југославију основале су у мају 1993. године Уједињене нације као одговор на ужасне злочине у Хрватској и Босни и Херцеговини.

улогу „истражитеља“ за потребе [МКТБЈ]. Од друге половине деведесетих Фонд почиње да се бави и питањима Косова и Метохије.

Током НАТО бомбардовања⁸ често је путовала на релацији Београд – Косово и Метохија – Црна Гора. О њеном боравку и раду на Космету сведоче и писма која је путем Интернета слала иностраним пријатељима и сарадницима.

Са Лазором Стојановићем⁹, творцем „Пластичног Исуса“, има сина Стефана, који живи у Њујорку и бави се графичком анимацијом.“

10. Госпођа Кандић је 10. новембра 2003. године започела приватно кривично гоњење подносиољке представке. Она је тврдила да је цео чланак написан са намером да се она омаловажи у очима јавности и да буде представљена као издајник српских интереса, као и „плаћени слуга страних интереса и проститутка која се продаје за новац“. Она је даље тврдила да су наводи из чланка малициозно погрешно представљени и да чланак садржи неистине и јаке увреде. Она је јасно одбила да поднесе било какав захтев за накнаду штете у овом парничном поступку.

11. Подносиољка представке је у својој одбрани навела да не изражава своје мишљење о госпођи Кандић, коју није намеравала да увреди, и да је цео чланак написала на основу документације других часописа. Она је цитате ставила под наводнике, а „оно што није ставила под наводнике представљају наводе који нису цитати, већ их је препричавала из других листова“. Она је детаљно навела које су реченице узете из других чланака и часописа, укључујући и из ког чланка и часописа је узела реченицу да госпођу Кандић зову вештица и проститутка.

12. Након враћања предмета, Први општински суд у Београду је 1. септембра 2005. године нашао да је подносиољка представке починила кривично дело увреде када је навела за госпођу Кандић да „је зову вештица и проститутка“ и изрекао јој судску опомену. Суд је утврдио да је спорну реченицу заиста раније објавио у једном другом чланку један други аутор у другом часопису. Међутим, подносиољка представке то није ставила под наводнике што значи да се она са тим слаже, те да је тако изнела своје мишљење. Суд је, према томе, закључио да постоји намера да се госпођа Кандић увреди. С обзиром на непостојање отежавајућих околности и један број олакшавајућих околности (подносиољка представке није била у кривичној евиденцији, била је запослена и у зрелом добу, одређена јој је само судска опомена), на основу чл. 41. и 59. Општег кривичног законика (види став 18. у даљем тексту). Није одређена ни казна затвора, ни новчане казне.

⁸ НАТО је 1999. године бомбардовао Савезну Републику Југославију.

⁹ Господин Лазар Стојановић је филмски редитељ. Провео је три године у затвору због свог филма „Пластични Исус“, снимљеног 1971. године. Филм је у јавности по први пут приказан 1990. године.

13. Подносиатељка представке жалила се неодређеног дана након тога. Она је поновила да спорне речи нису њено мишљење, већ мишљење другог аутора. Чињеница да је она такође писала о негативним ставовима према приватном тужиоцу и њеном раду не може и не сме њу, подносиатељку представке, чинити кривично одговорном. Она је, такође, изнела да такав став према слободи штампе може да има далекосежне последице.

14. Окружни суд у Београду је 5. јула 2006. године потврдио првостепену одлуку потврђујући у њој наведене разлоге.

15. У посебном поступку, 2. октобра 2006. године, Први општински суд у Београду наложио је подносиатељки представке да госпођи Кандић исплати РСД 33.125 (око 386 евра (ЕУР)) на име трошкова поступка. Подносиатељка представке није уложила жалбу на ту одлуку.

16. Подносиатељка представке је у својим запажањима изнела да је касније отпуштена из „Политике“ и да изгледа да је „њена осуда [...] разлог за [то]“.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

17. Кривични законик Социјалистичке Републике Србије из 1977. године (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Републике Србије“, бр. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, „Службеном гласнику Републике Србије“, бр. 16/90, 21/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02, 80/02, 39/03 и 67/03) био је на снази од 1. јула 1977. године до 1. јануара 2006. године. У релевантном делу гласио је како следи:

Члан 93. ст. 1. и 2.

„1. Ко увреди другог, казниће се новчаном казном или затвором до три месеца.

2. Ако је дело из става 1. овог члана учињено путем штампе... учинилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до шест месеци.”

Члан 96. став 1.

„ Неће се казнити ко се увредљиво изрази о другоме у... вршењу новинарског позива... ако то није учињено у намери омаловажавања”

18. Основни кривични закон (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Савезне Републике Југославије, бр. 44/76, 36/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 и 54/90, у „Службеном листу Савезне Републике Југославије“, бр. 35/92, 16/93, 31/93, 37/93, 24/94 и 61/2001, и у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 39/03) био је на снази од 1. јула 1977. године до 1. јануара 2006. године. У релевантном делу гласио је како следи:

Члан 41.

„Суд ће учиниоцу кривичног дела одмерити казну у границама које су законом прописане за то дело, имајући у виду сврху кажњавања и узимајући у обзир све [...] олакшавајуће и отежавајуће околности, а нарочито: степен кривичне одговорности, побуде из којих је дело учињено, јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, околности под којима је дело учињено, ранији живот учиниоца, његове личне прилике и његово држање после учињеног кривичног дела, као и друге околности које се односе на личност учиниоца.“

Члан 42.

„Суд може учиниоцу одмерити казну и ван законских оквира:

[...]

2) када утврди да постоје посебно олакшавајуће околности које указују да се сврха кажњавања може постићи чак и блажом казном.“

Члан 59. ст. 1. и 4.

“1. Судска опомена може се изрећи за кривична дела за која је прописан затвор до једне године или новчана казна, а учињена су под таквим олакшавајућим околностима која их чине особито лаким.

[...]

4. При одлучивању да ли ће изрећи судску опомену суд ће, водећи рачуна о сврси судске опомене, посебно узети у обзир личност учиниоца, његов ранији живот, његово понашање после извршеног кривичног дела, степен кривичне одговорности и друге околности под којима је дело учињено.“

19. Лице коме је изречена судска опомена сматра се починиоцем, па се према томе он или она могу сматрати повратником ако почине друго кривично дело¹⁰.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 10. КОНВЕНЦИЈЕ

20. Подносиатељка представке притуживала се да је њеном осудом за увреду повређено њено право на слободу изражавања прописано чланом 10. Конвенције, који гласи како следи:

“1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтевају дозволе за рад телевизијских, радио и филмских предузећа.

¹⁰ Види „Коментари Кривичног законика Савезне Републике Југославије“ др Љубише Лазаревића, објавила „Савремена администрација“ 1999. године.

2. Пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву ..., заштите угледа или права других, ...“

21. Влада је оспорила тај аргумент.

А. Допуштеност

22. Суд констатује да представка није очигледно неоснована, у смислу члана 35. став 3 (а) Конвенције. Он даље констатује да није ни недопуштена по неком другом основу. Она се, према томе, мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

1. Поднесци странака

(а) Подносиатељка представке

23. Подносиатељка представке је тврдила да је њена осуда за увреду због чланка који је написала и објавила у „Политици“ 7. септембра 2003. године било јасно мешање у њено право на слободу изражавања зајемчено чланом 10. Конвенције. Она је прихватила да је то „у складу са законом“ како се захтева чланом 10. став 2. Конвенције и да је тежило легитимном циљу заштите права других. Међутим, она је тврдила да је њена кривична осуда, иако је повукла за собом судску опомену, била непропорционална у околностима предмета, посебно што је проузроковала њен каснији отказ у „Политици“ и представљала претњу и упозорење свим новинарима у Србији.

24. Она је, такође, изнела да је чланак био уравнотежен и, заправо, „надмоћно повољан“ за госпођу Кандић и да је из контекста било јасно да су спорне речи само извештавање о мишљењима других људи о њој и да су узете из других часописа. С тим у вези, она је потврдила да госпођа Кандић није поднела кривичну тужбу против новинара других часописа који су првобитно објавили спорне речи, посебно српског листа „Данас“ и америчког листа *Time*, иако су их и они објавили без наводника. С тим у вези, подносиатељка представке је изнела да новинари не треба да буду кажњени због тога што нису ставили наводнике на речи и идеје других и позвала се на предмет *Thoma против Луксембурга*, број 38432/97, став 64, ЕCHR 2001-III. Подносиатељка представке је, такође, тврдила да је госпођа Кандић добро позната политичка активисткиња и, према томе, јавна личност, и да је чланак написан у оквиру јавне расправе о госпођи Кандић и њеној

улози у истрази и кажњавању српских политичара и војних официера високог ранга за међународне злочине пред МКСБЈ.

(б) Влада

25. Влада није спорила да је осуда подносиоце представке за увреду представљала мешање у њено право на слободу изражавања. Она је даље тврдила да је ово мешање било у складу са законом, конкретно са чланом 93. Кривичног законика, да је тежило легитимном циљу заштите угледа госпође Кандић, која је без сумње добро позната јавна личност, као и да је било пропорционално циљу коме је тежило, с обзиром да подносиоце представке није одређена ни казна затвора, ни новчана казна.

26. Она је тврдила да су речи „вештица“ и „проститутка“, за које је подносиоце представке била окривљена, саме по себи увредљиве природе и да контекст целог чланка јасно показује намеру подносиоце представке да увреди госпођу Кандић. Влада је прихватила да је те речи већ употребио један други новинар да опише ставове према госпођи Кандић, али у сасвим другом контексту. Она је даље тврдила да су сви позитивни аспекти каријере госпође Кандић на које се позива у чланку представљени малициозно и иронично. С тим у вези, она је тврдила да је сам наслов чланка дао негативну оцену госпође Кандић, означавајући је као слугу МКСБЈ, установе која је била веома неомиљена у српском друштву; да су позитивне особине госпође Кандић биле стављене под наводнике, а увредљиве оптужбе нису; да је значај остварења госпође Кандић намерно умањен њиховим повезивањем са изузетно непопуларним особама у Србији; и да су појединости о њеном породичном животу, посебно став сина госпође Кандић према њеном раду, извађене из контекста и погрешно представљене.

2. Оцена Суда

(а) Да ли је било мешања

27. Међу странакама није спорно да је осуда подносиоце представке представљала „мешање државних органа“ у њено право на слободу изражавања. Такво мешање ће повредити Конвенцију уколико нису испуњени захтеви става 2. члана 10. Према томе, мора се утврдити да ли је оно било „прописано законом“, тежило једном легитимном циљу или више њих утврђених у том ставу и било „неопходно у демократском друштву“ да би се ти циљеви постигли.

(б) „Прописано законом“

28. Суд констатује да је законски основ за осуду подносиоце представке био члан 93. став 2. Кривичног законика. Суд утврђује да је

ова одредба била и доступна и предвидива на одговарајући начин, другим речима, била је формулисана са довољно прецизности да би појединцу омогућила – у случају потребе, одговарајући савет – да регулише своје понашање (види, међу многим другим ауторитетима, *The Sunday Times против Уједињеног Краљевства (број 1)*, 26. април 1979. године, став 49, серија А број 30). Суд, према томе, закључује да је мешање о коме је реч било „прописано законом“ у смислу члана 10. став 2. Конвенције.

(в) Легитимни циљ

29. Суд констатује да међу странкама није спорно да је мешање тежило једном од циљева наведених у члану 10. став 2, наиме „заштити угледа или права других“.

(г) „Неопходно у демократском друштву“

(i) Општа начела

30. Релевантна начела с тим у вези изнета су детаљно у, на пример, *Axel Springer AG против Немачке* [ВВ], број 39954/08, ст. 78 - 95, 7. фебруар 2012. године.

31. У вршењу своје надзорне надлежности, задатак Суда је посебно да посматра мешање на које се жали у светлу предмета као целине и утврди да ли су разлози које су понудили домаћи органи да га оправдају „релевантни и довољни“ и да ли је оно било „пропорционално законитом циљу коме је тежило“.

32. Приликом разматрања неопходности мешања у демократском друштву у интересу „заштите угледа или права других“, од Суда се може тражити да потврди да ли су домаћи органи постигли праву равнотежу при заштити двају вредности зајемчених Конвенцијом које могу доћи у међусобни сукоб у одређеним случајевима, наиме, са једне стране, слободе изражавања заштићене чланом 10. и, са друге стране, права на поштовање приватног живота предвиђеног чланом 8. (види *Hachette Filipacchi Associés против Француске*, број 71111/01, став 43, 14. јун 2007. године, и *MGN Limited против Уједињеног Краљевства*, број 39401/04, став 142, 18. јануар 2011. године).

33. Када домаћи органи приступе постизању равнотеже између ова два права у складу са критеријумима утврђеним у пракси Суда, Суд захтева јаке разлоге да своје мишљење замени мишљењем домаћих судова (види *MGN Limited*, цитирана у горњем тексту, ст. 150. и 155, и *Palomo Sánchez и други против Шпаније* [ВВ], бр. 28955/06, 28957/06, 28959/06 и 28964/06, став 57, ЕЦХР 2011). Релевантни критеријуми с тим у вези су: (а) допринос чланка расправи од општег интереса; (б) колико је позната личност о којој је реч и шта је предмет извештавања; (в) понашање особе о којој је реч пре објављивања чланка; (г) начин

прибављања информација и њихова истинитост; (д) садржај, форма и последице објављивања и (ђ) озбиљност одређене казне (види *Axel Springer AG*, цитирана у горњем тексту, ст. 89-95, 7. фебруар 2012. године).

34. Суд такође подсећа да се мора направити разлика између приватних појединаца и лица која поступају у јавном контексту, као што су политичке личности или јавне личности. Сходно томе, док приватни појединац непознат јавности може тражити посебну заштиту његовог права на приватни живот, исто не важи за јавне личности (види *Minelli против Швајцарске* (одлука), број 14991/02, 14. јун 2005. године, и *Petresco против Молдавије*, број 20928/05, став 55, 30. март 2010. године) у вези са којима су границе критичког коментара шире, пошто су оне неизбежно и свесно изложене испитивању јавности и због тога морају да покажу посебно висок ниво толеранције (види *Auhan Erdoğan против Турске*, број 39656/03, став 25, 13. јануар 2009. године, и *Kuliš против Пољске*, број 15601/02, став 47, 18. март 2008. године).

(ii) Примена ових начела

35. Суд прво констатује да је чланак написан у контексту сталне и у то време вруће јавне расправе о сарадњи Републике Србије са МКСБЈ – теми од велике важности за српско друштво. У време када је чланак објављен постојало је велико непријатељство према госпођи Кандић у великом делу српске јавности због њених напора да обезбеди пуну сарадњу српских органа са МКСБЈ и њених активности у вези са истрагом злочина које су починиле српске снаге за време оружаних сукоба у бившој Југославији. Изјаве подносиоце представке дате су, према томе, у контексту расправе о питањима од јавног интереса.

36. Суд даље примећује да је подносиоца представке новинар и да је у том својству њен задатак био да напише чланак о госпођи Кандић, добро познатој активисткињи људских права и без поговора јавној личности. У том чланку она је, између осталог, написала да су госпођу Кандић “[звали] вештицом и проститутком”. Домаћи суд је утврдио да је она прећутно потврдила ове речи као своје тиме што их није ставила под наводнике и осудио ју је за увреду.

37. Иако су спорне речи увредљиве, Суд сматра да је из формулације реченице јасно да је то како други доживљавају госпођу Кандић, а не сама подносиоца представке. Осим тога, подносиоца представке је пред домаћим судовима тврдила да је спорне речи узела из другог чланка који је написао други новинар и објавио га у другом часопису, што је заиста и утврђено у домаћем поступку и што је Влада потврдила (види ст. 12. и 26. у горњем тексту). Према томе, очигледно је, чак и без наводника, да то није било лично мишљење подносиоце представке о госпођи Кандић, већ да је она само преносила како други

виде госпођу Кандић. Суд је већ утврдио да општи захтев за новинаре да се систематски и формално дистанцирају од садржаја цитата који може увредити или изазвати друге или нанети штету њиховом угледу није помирљив са улогом штампе да даје информације о текућим догађајима, мишљењима и идејама (види *Thoma*, цитирана у горњем тексту, ст. 63-65). Суд сматра да очевидно само непостојање наводника не може да се сматра „посебно уверљивим разлозима“ који могу оправдати одређивање казне новинару (види, уз одговарајуће измене, *Thoma*, цитирана у горњем тексту, став 64.).

38. Штавише, домаћи судови нису ни покушали да направе било какву равнотежу између угледа госпође Кандић и слободе изражавања подносиоце представке и њене дужности, као новинара, да саопшти информације од општег интереса. Они се, такође, нису уопште позвали на целокупан контекст текста и околности под којима је написан већ су њихови налази били прилично ограничени на чињеницу да спорне речи нису стављене под наводнике. Такво кратко и неразрађено образложење је, по мишљењу Суда, само по себи проблематично јер је сваку одбрану подносиоце представке лишило било каквог практичног дејства.

39. Суд не може да прихвати тврдњу Владе да је подносиоца представке, инсинуацијама и умањењем чињеница, имала за циљ да опише госпођу Кандић у негативном светлу. Подносиоца представке је у свом чланку јасно ставила до знања да су мишљења о госпођи Кандић подељена, и да нуде и позитивне и негативне аспекте. У чланку је, такође, објављено да је госпођа Кандић добила многе награде, од којих су неке престижне, као и да је борац за истину о ратним злочинима и усамљени глас разума у Србији, што је такође написано без наводника, супротно ономе што је Влада изнела.

40. Суд посебно сматра да се спорне речи не могу разумети као безразложан лични напад или увреда госпође Кандић. Оне се нису односиле на њен приватни или породични живот, већ на то како њу доживљавају професионално. Госпођа Кандић, као активиста људских права, била је јавна личност, као што је Влада потврдила. Стога Суд сматра да се она неизбежно и свесно излагала оцени јавности и да је, према томе, требало да покаже виши степен толеранције од обичног приватног појединца.

41. Суд најзад подсећа да су природа и озбиљност одређене казне фактори који се морају узети у обзир при оцени пропорционалности мешања (види, на пример, *Chaivu и други против Француске*, број 64915/01, став 78, ЕЦХР 2004-VI). У овом случају, домаћи судови су утврдили да је подносиоца представке извршила кривично дело увреде и изrekli су јој судску опомену, која се може сматрати отежавајућом околношћу, ако би починила још неко кривично дело (види став 19. у горњем тексту). Суд не може да прихвати аргумент

Владе да је казна подносиоце представке била блага. По мишљењу Суда, оно што је битно није што је подносиоца представке добила „само“ судску опомену, већ што је уопште осуђена за увреду (види *Lopes Gomes da Silva против Португалије*, број 37698/97, став 36, ЕЦХР 2000-Х). Без обзира на озбиљност казне која ће се вероватно одредити, прибегавање кривичном гоњењу новинара за наводне увреде, уз ризик од кривичне осуде и кривичне казне, за критику јавне личности на начин који се може сматрати лично увредљивим, вероватно ће задржавати новинаре да доприносе јавној расправи о питањима од животног значаја за заједницу (види став 19. у горњем тексту; види, такође, *Бодрожих и Вујин против Србије*, број 38435/05, став 39, 23. јун 2009. године, и *Grebneva и Alisimchik против Русије*, број 8918/05, став 65, 22. новембар 2016. године (још није правоснажна)).

42. Горе наведена разматрања довољна су да омогуће Суду да закључи да је реакција домаћих органа на чланак подносиоце представке и посебно на спорне речи била непропорционална законитом циљу коме се тежи, па према томе није била неопходна у демократском друштву, у смислу члана 10. став 2 . Конвенције.

43. Према томе, дошло је до повреде члана 10. Конвенције.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

44. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

A. Штета

45. Подносиоца представке тражила је 20.000 евра (ЕУР) укупно на име материјалне и нематеријалне штете, износећи да је њена осуда била фактор који је довео до отказа у „Политици“.

46. Влада је оспорила захтев подносиоце представке као претеран и неоснован. Она је посебно изнела да подносиоца представке није дала никакав доказ да је заиста отпуштена са посла и да се, чак и у том случају, наведена осуда односила на отказ.

47. Суд не види никакву узрочну везу између утврђене повреде и наводне материјалне штете, посебно с обзиром на чињеницу да подносиоца представке није доставила никакав доказ да је заиста отпуштена с посла и, ако је тако, да је то било због осуде; он због тога

одбацује овај захтев. У вези са нематеријалном штетом, Суд јој досуђује ЕУР 500.

Б. Трошкови

48. Подносиатељка представке тражила је накнаду трошкова насталих пред домаћим судовима, у вредности која је тада износила ЕУР 386 (види став 15. у горњем тексту).

49. Влада је оспорила овај захтев.

50. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заиста и неопходно настали и да су оправданог износа. У овом случају, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, Суд сматра да је оправдано да досуди суму од ЕУР 386 за трошкове у домаћем поступку.

В. Законска камата

51. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Проглашава* представку допуштеном;
2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 10. Конвенције;
3. *Утврђује*
 - (а) да Тужена држава треба да исплати подносиатељки представке, у року од три месеца од датума када пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе, који ће се претворити у валуту Тужене државе, по курсу важећем на дан исплате:
 - (i) ЕУР 500 (пет стотина евра), заједно са порезом који се може наплатити, за нематеријалну штету;
 - (ii) ЕУР 386 (три стотине осамдесет шест евра), заједно са свим порезом који се може наплатити подносиатељки представке, за трошкове;
 - (б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбија* преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 4. априла 2017. године, у складу са правилом 77 ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Fatoş Aracı
Заменик секретара

Helena Jäderblom
Председник